

Razvoj europskog slikarstva ikona u 20. stoljeću

U prvoj polovici 20. stoljeća slikarstvo ikona u Europi, osobito u Francuskoj i Čehoslovačkoj, gdje su živjeli brojni ruski teolozi i neki slikari ikona, kao i u Grčkoj, doživljava preporod koji se naziva "renesansom ikona". Leonid Ouspensky (1902.-1987.), slikar ikona i glasoviti pisac o teologiji ikona, slikao je u Parizu u istoj grupi s Gregory Krougom (1909.-1969.) i Sestrom Joannom Reitlinger (1898.-1988.), koja je napustila Rusiju neposredno nakon Revolucije. Oni predstavljaju grupu takozvanih "ruskih obnovitelja". Pored Pariza Prag je također, na poticaj čehoslovačkog predsjednika Thomasa Garrigue Masaryka (1850.-1937.), pružio utočište dijelu ruskih intelektualca koji su bili prisiljeni pobjeći iz svoje zemlje ranih 1930. U Pragu su se oko spomen crkve Uspeća Bogorodičinog i Instituta Kondakov okupljali umjetnici, među kojima i slikari ikona poput Kirila Katkova. Ruska inteligencija tog vremena vodila je rasprave o tome predstavlja li njihov stil slikanja ikona opstanak predrevolucionarne ikonografske tradicije ili preporod. Većina je, poput Kotkavaare, smatrala da im se stil "zasniva na preporodu, a ne na opstanku", dok je školu slikanja ikona Pimena Sofronova u manastiru Rakovica u Jugoslaviji vidjela kao nastavak srednjovjekovne ruske tradicije.

U Grčkoj je Photios Kontoglou (1896.-1965.) poticao svoje kolege slikare ikona da slikaju na način puno bliži izvornom bizantskom stilu. Fenomen povratka prema onome što su crkvene vlasti nazivale "bizantski stil slikanja ikona" dogodio se u Rumunjskoj mnogo ranije nego li u Grčkoj ili u ruskom iseljeništvu, a započeo je na saboru Rumunjske ortodoksne crkve 1889. kao reakcija na način slikanja Gheorghea Tăttărescu. Tăttărescu je studirao u Italiji između 1845. i 1851. te je po povratku oslikavao crkve u manirističkom stilu, koji je podsjećao na talijansku renesansu. On je bio profesor u Školi likovnih umjetnosti u Bukureštu gdje je promicao svoj način slikanja. Nakon njegove smrti 1894. crkvene su vlasti započele s bijeljenjem njegovih freski i poticanjem na uklanjanje ikona naslikanih u tom stilu iz domova vjernika.

U radu se pokušava utvrditi postoji li povezanost navedenih događaja u različitim prostorima Europe; u ovom se trenutku čini da je odgovor negativan. Međutim, buduća istraživanja mogla bi uspjeti u otkrivanju novih tragova koji bi poslužili kao dokaz tim vezama.